Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 27. októbra 2016*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Súdna spolupráca v občianskych veciach — Právomoc a uznávanie a výkon rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností — Nariadenie (ES) č. 2201/2003 — Článok 15 — Postúpenie veci súdu iného členského štátu — Pôsobnosť — Podmienky uplatňovania — Súd, ktorý je vo vhodnejšej situácii — Najlepší záujem dieťaťa“

Vo veci C-428/15,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko) z 31. júla 2015 a doručený Súdnemu dvoru 4. augusta 2015, ktorý súvisí s konaním:

Child and Family Agency

proti

J. D.,

za účasti:

R. P. D.,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, sudcovia M. Vilaras,, J. Malenovský (spravodajca), M. Safjan a D. Šváby,

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. mája 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Child and Family Agency, v zastúpení: L. Jonker, solicitor, T. O’Leary, SC, a D. Leahy, barrister,

— pani D., v zastúpení: I. Robertson, solicitor, a M. de Blacam, SC, G. Lee, BL,

— dieťa R. P. D., v zastúpení: G. Irwin, solicitor, a G. Durcan, SC, S. Fennell, BL, a N. McDonnell, BL,

* Jazyk konania: angličtina.

— Írsko, v zastúpení: E. Creedon, L. Williams a A. Joyce, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci A. Carroll, BL,

— česká vláda, v zastúpení: M. Smolek a J. Vláčil, splnomocnení zástupcovia,

— slovenská vláda, v zastúpení: B. Ricziová, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 16. júna 2016,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 15 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Child and Family Agency (Úrad pre deti a rodinu, Írsko, ďalej len „úrad“) a pani J. D., ktorý sa týka druhu starostlivosti, ktorý sa má nariadiť vo vzťahu k druhému dieťaťu pani D., maloletému R.

Právny rámec

3 Odôvodnenia 5, 12, 13 a 33 nariadenia č. 2201/2003 stanovujú:

„(5) S cieľom zabezpečiť rovnosť pre všetky deti, toto nariadenie sa vzťahuje na všetky rozhodnutia o rodičovských právach a povinnostiach, vrátane opatrení na ochranu dieťaťa, nezávisle na konaniach v manželských veciach.

…

(12) Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.

(13) Toto nariadenie umožňuje v záujme dieťaťa, ako výnimku a za určitých podmienok, aby súd, ktorý má právomoc, postúpil vec súdu iného členského štátu, ak je tento súd vo vhodnejšej situácii na to, aby konal vo veci. V tomto prípade by však druhý súd už nemal mať právomoc postúpiť vec tretiemu súdu.

…

(33) Toto nariadenie uznáva základné práva a dodržiava zásady Charty základných práv Európskej únie. Predovšetkým sa snaží zabezpečiť rešpektovanie základných práv dieťaťa, ako je ustanovené v článku 24 Charty základných práv Európskej únie.“

4 Článok 1 nariadenia č. 2201/2003, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:

…

b) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

2. Záležitosti uvedené v odseku 1 písm. b) sa môžu týkať najmä:

a) opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom,

…

d) umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa;

…“

5 Článok 2 bod 7 tohto nariadenia uvádza, že na účely tohto nariadenia:

„pojem ‚rodičovské práva a povinnosti‘ označuje všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky. Tento pojem zahŕňa opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom.“

6 Kapitola II uvedeného nariadenia, nazvaná „Súdna právomoc“, obsahuje najmä oddiel 2, nazvaný „Rodičovské práva a povinnosti“, ktorý v článkoch 8 až 15 stanovuje pravidlá týkajúce sa právomoci súdov členských štátov v predmetnej oblasti.

7 Článok 8 toho istého nariadenia, nazvaný „Všeobecná právomoc“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.“

8 Podľa článku 15 nariadenia č. 2201/2003, nazvaného „Postúpenie súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci“:

„1. Vo výnimočných prípadoch, ak sa súdy členského štátu, ktoré majú právomoc vo veci samej, domnievajú, že súd iného členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci alebo jej špecifickej časti, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa, môžu:

a) prerušiť konanie vo veci alebo jej časti a vyzvať účastníkov, aby podali svoj návrh na súd tohto iného členského štátu podľa odseku 4; alebo

b) požiadali súd iného členského štátu, aby prevzal právomoc podľa odseku 5.

2. Odsek 1 sa vzťahuje:

a) na návrh účastníka; alebo

b) z vlastného podnetu súdu; alebo

c) na žiadosť súdu iného členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu podľa odseku 3.

S postúpením na základe vlastného podnetu súdu alebo na žiadosť súdu iného členského štátu musí súhlasiť aspoň jeden z účastníkov.

3. Dieťa má osobitnú väzbu k členskému štátu podľa odseku 1, ak tento členský štát:

a) sa stal miestom obvyklého pobytu dieťaťa potom, ako sa na súde, ktorý je uvedený v odseku 1 začalo konanie; alebo

b) je miestom pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa, alebo

c) je štátom, ktorého štátnu príslušnosť má dieťa, alebo

d) je miestom obvyklého pobytu nositeľa rodičovských práv a povinností; alebo

e) je miestom, kde sa nachádza majetok dieťaťa, a vec sa týka opatrení na ochranu dieťaťa vo vzťahu ku správe, udržiavaniu alebo nakladaniu s týmto majetkom.

4. Súd členského štátu, ktorý má právomoc vo veci samej, určí lehotu, v ktorej sa na súde tohto iného členského štátu musí začať konanie podľa odseku 1.

Ak v tejto lehote sa na súdoch konanie nezačalo, súd, na ktorom už konanie začalo, pokračuje vo výkone svojej právomoci v súlade s článkami 8 až 14.

5. Súdy tohto iného členského štátu môžu, ak je to s ohľadom na špecifické okolnosti prípadu v najlepšom záujme dieťaťa, prijať právomoc do šiestich týždňov od podania návrhu podľa odseku 1 písm. a) alebo písm. b). V tomto prípade súd, ktorý začal konanie ako prvý, odmietne vykonávať svoju právomoc. Inak súd, ktorý začal konanie ako prvý, pokračuje vo výkone svojej právomoci v súlade s článkami 8 až 14.

6. Na účely tohto článku súdy spolupracujú buď priamo alebo prostredníctvom ústredných orgánov určených podľa článku 53.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

9 Pani D. je štátna príslušníčka Spojeného kráľovstva.

10 Jej prvé dieťa bolo v roku 2010 umiestnené do zariadenia starostlivosti o dieťa v Spojenom kráľovstve v nadväznosti na zistenia, podľa ktorých pani D. jednak trpela poruchou osobnosti kvalifikovanou ako „asociálne správanie“ a jednak sa voči tomuto dieťaťu preukázateľne dopustila fyzického násilia.

11 Keď pani D. ešte bývala v tomto členskom štáte, podrobila sa 27. augusta 2014 predpôrodnému posudzovaniu, ktoré zabezpečovali orgány ochrany detí príslušné podľa miesta jej pobytu vzhľadom na očakávané narodenie jej druhého dieťaťa R., a to z dôvodu jej lekárskej a rodinnej anamnézy. Z tohto posudzovania najmä vyplynulo, že pani D. preukázala pozitívny citový vzťah k svojmu prvému dieťaťu, narodenie druhého dieťaťa vníma pozitívne, že pred očakávaným narodením zabezpečila všetko potrebné a najmä prejavila vôľu spolupracovať v tejto súvislosti so sociálnymi pracovníkmi. Príslušné orgány však usúdili, že by sa toto druhé dieťa malo umiestniť do pestúnskej starostlivosti na obdobie pred začatím konania vedúceho k osvojeniu treťou osobou.

12 V dôsledku toho pani D. vypovedala svoju nájomnú zmluvu a predala svoje veci v Spojenom kráľovstve a 29. septembra 2014 sa usadila v Írsku. R. sa narodilo v tomto druhom členskom štáte 25. októbra 2014. Odvtedy tam obidvaja bývajú.

13 Krátko po narodení R. podal úrad vo vzťahu k tomuto dieťaťu na príslušný District Court (okresný súd, Írsko) návrh na nariadenie opatrenia o umiestnení dieťaťa. Tento návrh však bol zamietnutý z dôvodu, že dôkazy z druhej ruky pochádzajúce zo Spojeného kráľovstva, o ktoré sa opieral úrad, boli neprípustné.

14 Príslušný Circuit Court (obvodný súd, Írsko) rozhodujúci na základe odvolania zo strany úradu nariadil dočasné umiestnenie R. do pestúnskej starostlivosti. Platnosť tohto opatrenia bola odvtedy pravidelne predlžovaná. Pani D. však bolo udelené právo na pravidelné návštevy svojho dieťaťa, ktoré aj využívala.

15 Úrad navyše na základe článku 15 nariadenia č. 2201/2003 podal na High Court (Vrchný súd, Írsko) návrh na postúpenie veci samej na High Court of Justice (England & Wales) [Vrchný súd (Anglicko a Wales), Spojené kráľovstvo]. Tento návrh podporil kolízny opatrovník R., ktorý bol ustanovený v tomto konaní.

16 High Court (Vrchný súd) rozsudkom z 26. marca 2015 oprávnil úrad na to, aby podal návrh na prevzatie právomoci vo vzťahu k predmetnému konaniu.

17 Pani D. podala návrh na udelenie oprávnenia odvolať sa proti tomuto rozsudku priamo na Supreme Court (Najvyšší súd, Írsko), ktorý po vypočutí strán jej návrhu vyhovel.

18 Supreme Court (Najvyšší súd) si vo svojom vnútroštátnom rozhodnutí kladie najprv otázku, či je článok 15 nariadenia č. 2201/2003 uplatniteľný na vec týkajúcu sa konania o umiestnení dieťaťa, patriaceho do verejného práva, akou je vec, ktorá mu bola predložená, napriek skutočnosti, že v Spojenom kráľovstve neprebieha v súčasnosti žiadne konanie a že v prípade uznania právomoci súdov tohto členského štátu by tak bolo potrebné, aby samotné orgány ochrany detí uvedeného členského štátu súhlasili s tým, že sa ujmú prípadu R. a začnú takéto konanie podľa ich vnútroštátneho práva.

19 Vnútroštátny súd si ďalej kladie otázku, ako sa má vykladať pojem „najlepší záujem dieťaťa“ uvedený v článku 15 nariadenia č. 2201/2003. Domnieva sa, že vykonávanie tohto ustanovenia si nevyžaduje, aby súd, ktorý má obvykle právomoc na prejednanie veci, uskutočnil v prípade, že má v úmysle postúpiť túto vec súdu iného členského štátu, ktorý považuje za súd, ktorý je vo vhodnejšej situácii na jej prejednanie, preskúmanie najlepšieho záujmu dieťaťa v plnom rozsahu. Domnieva sa, že súd s právomocou skôr musí vykonať stručné zhodnotenie tejto otázky s ohľadom na zásadu, že je v najlepšom záujme dieťaťa, aby tak urobil súd, ktorý je vo vhodnejšej situácii na posúdenie daných okolností, s tým, že vykonanie hlbšej analýzy je úlohou súdu iného členského štátu.

20 Vnútroštátny súd sa napokon zamýšľa nad okolnosťami, ktoré sa majú vziať do úvahy v rámci takéhoto stručného zhodnotenia. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že pani D. pred narodením R. legálne opustila Spojené kráľovstvo a legálne sa usadila v Írsku, pričom si však kladie otázku, či je aj napriek tomu možné zohľadniť skutočnosť, že jej presťahovanie bolo odôvodnené obavou, že toto dieťa jej bude odobraté orgánmi na ochranu detí prvého z týchto dvoch členských štátov.

21 Za týchto okolností Supreme Court (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Vzťahuje sa článok 15 nariadenia č. 2201/2003 na návrhy týkajúce sa starostlivosti o deti, patriace do verejného práva, podané miestnym orgánom v členskom štáte, ak v prípade, keď súd iného členského štátu prevezme právomoc, bude potrebné, aby následne iný orgán podal návrh na začatie samostatného konania v súlade s odlišnými právnymi predpismi, pričom je možné, ak nie pravdepodobné, že toto konanie sa bude týkať iných skutkových okolností?

2. V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku, do akej miery by mal súd prípadne zohľadniť pravdepodobný vplyv návrhu podľa článku 15 na právo dotknutých jednotlivcov na voľný pohyb, ak by sa tomuto návrhu vyhovelo?

3. Ak sa ‚najlepší záujem dieťaťa' v zmysle článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 týka len rozhodnutia o miestnej príslušnosti, aké faktory, ktoré ešte neboli zohľadnené pri rozhodovaní o tom, či je iný súd ‚vo vhodnejšej situácii', môže súd zohľadniť v rámci tohto pojmu?

4. Môže súd na účely článku 15 nariadenia č. 2201/2003 vziať do úvahy hmotnoprávne predpisy, procesné predpisy alebo prax súdov príslušného členského štátu?

5. Do akej miery by mal vnútroštátny súd pri posudzovaní článku 15 nariadenia č. 2201/2003 vziať do úvahy špecifické okolnosti veci, vrátane vôle matky presťahovať sa mimo dosahu sociálnych orgánov svojho domovského štátu a následne porodiť svoje dieťa v inej krajine, ktorej systém sociálnych orgánov považuje za priaznivejší?

6. Aké konkrétne okolnosti má vnútroštátny súd zohľadniť pri rozhodovaní o tom, ktorý súd je v najvhodnejšej situácii na rozhodnutie veci?"

Konanie pred Súdnym dvorom

22 Vnútroštátny súd navrhol, aby bola vec prejednaná v rámci naliehavého prejudiciálneho konania podľa článku 23a Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

23 Súdny dvor 14. augusta 2015 na návrh sudcu spravodajcu po vypočutí generálneho advokáta rozhodol o nevyhovení tomuto návrhu po tom, ako usúdil, že okolnosti uvedené na podporu tohto návrhu nepreukazovali naliehavosť, ktorá sa vyžaduje na odôvodnenie uplatnenia uvedeného konania.

24 Rozhodol však o prednostnom vyriešení veci v súlade s článkom 53 ods. 3 rokovacieho poriadku.

O návrhoch na opätovné začatie ústnej časti konania

25 Po prednesení návrhov generálneho advokáta 16. júna 2016 úrad a Írsko požiadali podaniami doručenými do kancelárie Súdneho dvora 5. a 19. augusta 2016 o opätovné začatie ústnej časti konania, odvolávajúc sa na potrebu objasniť opis procesného rámca predložený vnútroštátnym súdom.

26 V tejto súvislosti článok 83 rokovacieho poriadku stanovuje, že Súdny dvor môže kedykoľvek po vypočutí generálneho advokáta rozhodnúť o opätovnom začatí ústnej časti konania, najmä ak usúdi, že nemá dostatok informácií.

27 V prejednávanej veci sa však Súdny dvor po vypočutí generálneho advokáta domnieva, že má dostatok informácií na rozhodnutie, pričom dokumenty potrebné na rozhodnutie sú založené v spise a dotknuté osoby sa mohli k veci písomne aj ústne vyjadriť. Za týchto podmienok netreba nariadiť opätovné začatie ústnej časti konania.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

28 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 15 nariadenia č. 2201/2003 môže vykladať v tom zmysle, že sa vzťahuje na návrh v oblasti ochrany detí založený na verejnom práve podaný príslušným orgánom členského štátu, akým je orgán vo veci samej, ak v prípade, že súd druhého členského štátu prijme právomoc, je potrebné, aby orgán tohto druhého členského štátu následne podal návrh na začatie konania podľa svojho vnútroštátneho práva, ktorý je odlišný od návrhu podaného v prvom členskom štáte a ktorý sa môže prípadne týkať odlišných skutkových okolností.

29 V prvom rade je potrebné uviesť, že článok 15 nariadenia č. 2201/2003 sa nachádza v oddiele 2 kapitoly II tohto nariadenia, ktorý upravuje súbor pravidiel o právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, a tento článok stanovuje pravidlo osobitnej právomoci, ktoré predstavuje výnimku z pravidla všeobecnej právomoci stanoveného v článku 8 uvedeného nariadenia, podľa ktorého je súdom, ktorý má právomoc rozhodnúť vo veci samej, súd, kde má dieťa obvyklý pobyt.

30 S ohľadom na štruktúru oddielu 2 kapitoly II nariadenia č. 2201/2003 a miesto, ktoré v ňom zaujíma článok 15, treba dospieť k záveru, že vecná pôsobnosť tohto článku je rovnaká ako vecná pôsobnosť súboru pravidiel o právomoci stanovených v uvedenom oddiele, a najmä článku 8 uvedeného nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. novembra 2015, P, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, bod 44).

31 V tejto súvislosti je nesporné, že zo znenia článku 1 ods. 1 a 2 nariadenia č. 2201/2003 vyplýva, že tieto pravidlá o právomoci sa uplatňujú v „občianskych veciach“ na nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností, ako sú definované v článku 2 bode 7 uvedeného nariadenia.

32 Súdny dvor však už viackrát rozhodol, že pravidlá o právomoci stanovené nariadením č. 2201/2003 v oblasti rodičovských práv a povinností sa majú vykladať vo svetle odôvodnenia 5 tohto nariadenia v tom zmysle, že sa uplatňujú vo veciach rodičovských práv a povinností, ktoré sa týkajú prijatia opatrení na ochranu detí, a to aj v prípadoch, keď z pohľadu práva členského štátu patria do verejného práva (pozri v tomto zmysle rozsudky z 27. novembra 2007, C, C-435/06, EU:C:2007:714, body 34 a 50 až 51; z 2. apríla 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, body 24 a 27 až 29, ako aj z 26. apríla 2012, Health Service Executive, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, body 60 a 61).

33 Z uvedeného vyplýva, že článok 15 nariadenia č. 2201/2003 sa uplatňuje na návrh v oblasti ochrany detí, patriaci do verejného práva, ak je tento návrh podaný príslušným orgánom členského štátu a týka sa prijatia opatrení v oblasti rodičovských práv a povinností.

34 Pokiaľ ide ďalej o otázku, či sa článok 15 nariadenia č. 2201/2003 uplatňuje v prípade, že na vyhlásenie súdu druhého členského štátu o prevzatí právomoci je potrebné, aby orgán tohto druhého členského štátu následne podal návrh na začatie konania podľa svojho vnútroštátneho práva, ktorý je odlišný od návrhu podaného v prvom členskom štáte a ktorý sa môže prípadne týkať odlišných skutkových

okolností, je potrebné uviesť, že z odseku 1 tohto článku vyplýva, že takéto vyhlásenie je podmienené tým, že na predmetný súd podali návrh buď účastníci konania, alebo súd prvého členského štátu, ktorý má právomoc.

35 Naopak, ani z tohto článku, ani z akéhokoľvek iného článku nariadenia č. 2201/2003 nevyplýva, že takýto návrh predložený účastníkmi konania alebo súdom členského štátu, ktorý má obvykle právomoc, podlieha procesnej podmienke, ktorá sa pripája k procesnej podmienke uvedenej v predchádzajúcom bode.

36 Preto, ak sa má vnútroštátne procesné pravidlo, podľa ktorého vyhlásenie súdu druhého členského štátu o prijatí právomoci vyžaduje, aby orgán tohto druhého členského štátu následne podal návrh na začatie konania, ktorý je odlišný od návrhu podaného v prvom členskom štáte, uplatniť až po vydaní rozhodnutia, ktorým súd, ktorý má obvykle právomoc, požiadal o postúpenie veci súdu iného členského štátu podľa článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 a rozhodnutia, ktorým tento druhý súd prevzal právomoc, na základe odseku 5 toho istého článku, nemožno ho považovať za prekážku prijatia týchto rozhodnutí.

37 Okrem toho článok 15 nariadenia č. 2201/2003 nebráni tomu, aby podanie samostatného návrhu orgánom druhého členského štátu prípadne viedlo k tomu, že súd tohto druhého členského štátu zohľadní iné skutkové okolnosti, než by zohľadnil súd, ktorý mal pôvodne právomoc. Naopak, takáto hypotéza vyplýva z mechanizmu postúpenia súdu, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci ustanovenému týmto článkom.

38 Na základe dôvodov uvedených vyššie treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 15 nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na návrh v oblasti ochrany detí, patriaci do verejného práva, ak je tento návrh podaný príslušným orgánom členského štátu a týka sa prijatia opatrení v oblasti rodičovských práv a povinností, akým je návrh v spore vo veci samej, ak vyhlásenie súdu druhého členského štátu o prevzatí právomoci vyžaduje, aby orgán tohto druhého členského štátu následne podal návrh na začatie konania podľa svojho vnútroštátneho práva, ktorý je odlišný od návrhu podaného v prvom členskom štáte a ktorý sa môže prípadne týkať odlišných skutkových okolností.

O tretej, štvrtej a šiestej otázke

39 Vnútroštátny súd sa svojou treťou, štvrtou a šiestou otázkou v podstate pýta, ako sa majú vkladať a formulovať pojmy súd „vo vhodnejšej situácii“ a „v najlepšom záujme dieťaťa“ uvedené v článku 15 ods. 1 nariadenia č 2201/2003.

40 Článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 stanovuje, že ak sa súdy členského štátu, ktoré majú právomoc vo veci samej, domnievajú, že súd iného členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci alebo jej špecifickej časti, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa, môžu požiadať súd iného členského štátu, aby prevzal právomoc.

41 Keďže pojmy súd „vo vhodnejšej situácii“ a „v najlepšom záujme dieťaťa“ v zmysle tohto ustanovenia nie sú definované v žiadnom inom ustanovení nariadenia č. 2201/2003, je potrebné ich vykladať s ohľadom na kontext, do ktorého patria, a na ciele sledované uvedeným nariadením.

42 Na úvod je vhodné uviesť, že z odôvodnenia 12 nariadenia č 2201/2003 vyplýva, že kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa.

43 Požiadavka, že postúpenie veci súdu druhého členského štátu musí byť v najlepšom záujme dieťaťa, predstavuje, ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 70 svojich návrhov, vyjadrenie hlavnej zásady, ktorou sa normotvorca riadil pri príprave tohto nariadenia, a ktorá musí štruktúrovať jeho

vykonanie vo veciach týkajúcich sa rodičovských práv a povinností, ktoré z neho vyplývajú (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. júla 2008, Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, bod 51; z 1. októbra 2014, E., C-436/13, EU:C:2014:2246, bod 45, a z 12. novembra 2014, L, C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 48).

44 V tejto súvislosti treba tiež uviesť, že zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa v rámci nariadenia č. 2201/2003 má za cieľ, ako vyplýva z odôvodnenia 33 tohto nariadenia, zabezpečiť dodržiavanie základných práv dieťaťa (pozri v tomto zmysle rozsudky z 23. decembra 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, body 53 až 55, a z 5. októbra 2010, McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, body 60).

45 Na účely zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa pri vykonaní pravidiel o právomoci stanovených v nariadení č. 2201/2003 v oblasti rodičovských práv a povinností normotvorca Únie použil, ako to vyplýva z odôvodnenia 12 tohto nariadenia, kritérium blízkosti.

46 Podľa tohto kritéria právomoc súdov členských štátov v oblasti rodičovských práv a povinností je spravidla určená podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 obvyklým pobytom dieťaťa v čase začatia konania.

47 Článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 však umožňuje postúpenie danej veci súdu iného členského štátu, než v ktorom sa nachádza súd, ktorý má obvykle právomoc, za predpokladu, ako vyplýva z odôvodnenia 13 tohto nariadenia, že takéto postúpenie spĺňa určité podmienky a dochádza k nemu len výnimočne.

48 Pravidlo postúpenia veci súdu iného členského štátu stanovené v článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 teda predstavuje pravidlo osobitnej a odchylnej právomoci vo vzťahu k pravidlu všeobecnej právomoci stanovenému v článku 8 ods. 1 uvedeného nariadenia, a preto sa musí vykladať doslovne (pozri analogicky rozsudky z 23. decembra 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 38, a z 21. októbra 2015, Gogova, C-215/15, EU:C:2015:710, bod 41).

49 V tomto kontexte je potrebné vykladať článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 v tom zmysle, že súd členského štátu, ktorý má obvykle právomoc rozhodovať v danej veci, musí na to, aby mohol požiadať súd druhého členského štátu o prevzatie právomoci, úspešne vyvrátiť silnú domnienku v prospech zachovania jeho vlastnej právomoci vyplývajúcu z tohto nariadenia, ako uviedol generálny advokát v bode 90 svojich návrhov.

50 Konkrétnejšie treba v prvom rade pripomenúť, že podľa článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 súd jedného členského štátu môže postúpiť vec v oblasti rodičovských práv a povinností len súdu druhého členského štátu, vo vzťahu ku ktorému má dieťa „osobitnú väzbu“.

51 Na účely určenia takejto väzby v konkrétnej veci je potrebné odvolať sa na faktory, ktorých vyčerpávajúci výpočet je uvedený v článku 15 ods. 3 písm. a) až e) nariadenia č. 2201/2003. Z toho vyplýva, že automaticky nie je možné postúpiť veci, v ktorých tieto faktory chýbajú.

52 Je potrebné konštatovať, že všetky tieto faktory potvrdzujú, ak nie výslovne, tak aspoň v podstate, blízkosť medzi dieťaťom, ktorého sa vec týka, a iným členský štátom, než v ktorom sa nachádza súd, ktorý má právomoc rozhodnúť na základe článku 8 ods. 1 tohto nariadenia.

53 Prvé dva faktory sa týkajú miesta obvyklého pobytu daného dieťaťa v druhom dotknutom členskom štáte predtým alebo potom, ako sa na súde, ktorý má obvykle právomoc, začalo konanie. Tretí faktor súvisí so štátnou príslušnosťou tohto dieťaťa. Podľa štvrtého faktora vyplýva v príslušných sporoch blízkosť uvedeného dieťaťa s iným členským štátom z majetku, ktorý dieťa v tomto štáte vlastní. Nakoniec piaty faktor sa týka väzby, ktorú má dieťa prostredníctvom svojich blízkych osôb, s daným členským štátom.

54 Vzhľadom na povahu uvedených faktorov treba dospieť k záveru, že pri uplatňovaní článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 na danú vec musí súd, ktorý má právomoc, porovnať význam a intenzitu „všeobecnej“ väzby, ktorá ho spája s dotknutým dieťaťom podľa článku 8 ods. 1 tohto nariadenia, s významom a intenzitou „osobitnej“ väzby, ktorú dokazuje jeden či viac faktorov vymenovaných v článku 15 ods. 3 uvedeného nariadenia a ktoré v prejednávanej veci existujú medzi týmto dieťaťom a niektorými inými členskými štátmi.

55 Existencia „osobitnej väzby“ v zmysle článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 relevantnej s ohľadom na okolnosti veci medzi dieťaťom a iným členským štátom však sama osebe nutne nerozhoduje o tom, či je súd tohto iného členského štátu „vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci“ v zmysle tohto ustanovenia než súd s právomocou, a pokiaľ je odpoveď na túto otázku kladná, ani to, či je postúpenie veci tomuto súdu v najlepšom záujme dieťaťa.

56 Príslušný súd teda ešte musí v druhom rade určiť, či v inom členskom štáte, ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, existuje súd, ktorý je vo vhodnejšej situácii na prejednanie veci.

57 Na tento účel musí súd s právomocou určiť, či postúpenie veci tomuto inému súdu môže priniesť v súvislosti s prijatím rozhodnutia týkajúceho sa dieťaťa skutočnú a konkrétnu pridanú hodnotu v porovnaní s možnosťou zachovania právomoci súdom s právomocou. V rámci toho môže okrem iných skutočností zohľadniť procesné pravidlá iného členského štátu, akými sú pravidlá, ktoré sa vzťahujú na zhromažďovanie dôkazov nevyhnutných na prejednanie veci. Vnútroštátny súd by naopak nemal v rámci takéhoto posúdenia zohľadňovať hmotné právo tohto iného členského štátu, ktoré by prípadne uplatnil súd tohto štátu v prípade, že mu bude vec postúpená. Takéto zohľadnenie by bolo v rozpore so zásadou vzájomnej dôvery a vzájomného uznania súdnych rozhodnutí, ktoré sú základným kameňom nariadenia č. 2201/2003 (pozri v tomto zmysle rozsudky z 23. decembra 2009, Detiček, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 45, a z 15. júla 2010, Purrucker, C-256/09, EU:C:2010:437, body 70 a 71).

58 V treťom a poslednom rade požiadavka, že postúpenie musí byť v najlepšom záujme dieťaťa, znamená, že príslušný súd sa s ohľadom na konkrétne okolnosti veci uistí, či ním zamýšľané postúpenie veci súdu iného členského štátu nemôže mať nepriaznivý vplyv na situáciu dotknutého dieťaťa.

59 Na tento účel musí príslušný súd posúdiť prípadný negatívny vplyv, ktorý môže mať takéto postúpenie na citové, rodinné a sociálne väzby dieťaťa, ktorého sa vec týka, alebo na jeho materiálnu situáciu.

60 V tomto kontexte môže súd s právomocou na základe článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 tiež rozhodnúť požiadať o prevzatie právomoci nie v celej veci, ale len v určitej jej časti, ak to okolnosti vecne odôvodňujú. O takejto možnosti možno uvažovať najmä vtedy, keď sa vzťah blízkosti k inému členskému štátu netýka priamo samotného dieťaťa, ale jedného z nositeľov rodičovských práv a povinností z dôvodov uvedených v článku 15 ods. 3 písm. d) nariadenia č. 2201/2003.

61 Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody treba na tretiu, štvrtú a šiestu otázku odpovedať, že článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že:

— aby mohol súd, ktorý má právomoc, považovať súd iného členského štátu, ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, za súd vo vhodnejšej situácii, musí sa uistiť o tom, že postúpenie veci takémuto súdu môže mať skutočnú a konkrétnu pridanú hodnotu pre posúdenie tejto veci, najmä s ohľadom na procesné pravidlá uplatniteľné v uvedenom členskom štáte,

— aby sa mohol súd členského štátu, ktorý má právomoc, domnievať, že takéto postúpenie je v najlepšom záujme dieťaťa, musí sa najmä uistiť, že uvedené postúpenie veci nemôže mať nepriaznivý vplyv na situáciu tohto dieťaťa.

O druhej a piatej otázke

62 Svojou druhou a piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či treba článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že súd jedného členského štátu, ktorý má právomoc, musí pri uplatňovaní tohto ustanovenia vo veci týkajúcej sa rodičovských práv a povinností zohľadniť vplyv možného postúpenia tejto veci súdu iného členského štátu na právo dotknutých osôb na voľný pohyb alebo dôvod, prečo matka dotknutého dieťaťa využila toto právo pred začatím konania.

63 V tejto súvislosti treba pripomenúť, ako bolo uvedené v bode 42 tohto rozsudku, že pravidlo stanovené v článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 je vytvorené, rovnako ako ostatné pravidlá týkajúce sa právomoci stanovené týmto nariadením v oblasti rodičovských práv a povinností, v závislosti od najlepšieho záujmu dieťaťa a že otázka, či v konkrétnom prípade je postúpenie veci v tomto najlepšom záujme, vyžaduje najmä, ako bolo uvedené v bode 58 tohto rozsudku, overenie, či takéto postúpenie nemôže mať nepriaznivý vplyv na situáciu dotknutého dieťaťa.

64 Z toho vyplýva, že riziko nepriaznivého vplyvu možného postúpenia veci na právo na voľný pohyb dotknutého dieťaťa patrí medzi faktory, ktoré treba zohľadniť pri uplatňovaní článku 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

65 Naopak skutočnosti týkajúce sa iných osôb, ktoré môžu byť vecou dotknuté, by nemali byť zohľadnené, ak nie sú relevantné na posúdenie uvedeného rizika pre dieťa.

66 Prípadný vplyv takéhoto postúpenia na právo na voľný pohyb ostatných dotknutých osôb, vrátane matky daného dieťaťa, teda nemôže súd s právomocou zohľadniť, ak nemá nepriaznivý vplyv na situáciu tohto dieťaťa. To isté platí, aj pokiaľ ide o dôvod, pre ktorý matka dieťaťa využila svoje právo na voľný pohyb pred začatím konania na súde, ktorý má právomoc.

67 Z toho vyplýva, že na druhú a piatu otázku treba odpovedať tak, že článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že súd členského štátu, ktorý má právomoc, nesmie pri uplatňovaní tohto ustanovenia v danej veci týkajúcej sa rodičovských práv a povinností zohľadniť vplyv možného postúpenia tejto veci súdu iného členského štátu na právo na voľný pohyb iných dotknutých osôb než tohto dieťaťa, ani dôvod, prečo matka tohto dieťaťa využila toto právo pred začatím konania okrem prípadov, keď tieto skutočnosti môžu mať nepriaznivý vplyv na situáciu tohto dieťaťa.

O trovách

68 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **Článok 15 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, sa má vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na návrh v oblasti ochrany detí, patriaci do verejného práva, ak je tento návrh podaný príslušným orgánom členského štátu a týka sa prijatia opatrení v oblasti rodičovských práv a povinností, akým je návrh v spore vo veci samej, ak vyhlásenie súdu druhého členského štátu o prevzatí právomoci vyžaduje, aby orgán tohto druhého členského štátu následne**

podal návrh na začatie konania podľa svojho vnútroštátneho práva, ktorý je odlišný od návrhu podaného v prvom členskom štáte a ktorý sa môže prípadne týkať odlišných skutkových okolností.

2. **Článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že:**

   — **aby mohol súd, ktorý má právomoc, považovať súd iného členského štátu, ku ktorému má dieťa osobitnú väzbu, za súd vo vhodnejšej situácii, musí sa uistiť o tom, že postúpenie veci takémuto súdu môže mať skutočnú a konkrétnu pridanú hodnotu pre posúdenie tejto veci, najmä s ohľadom na procesné pravidlá uplatniteľné v uvedenom členskom štáte,**

   — **aby sa mohol súd členského štátu, ktorý má právomoc, domnievať, že takéto postúpenie je v najlepšom záujme dieťaťa, musí sa najmä uistiť, že uvedené postúpenie veci nemôže mať nepriaznivý vplyv na situáciu tohto dieťaťa.**

3. **Článok 15 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa má vykladať v tom zmysle, že súd členského štátu, ktorý má právomoc, nesmie pri uplatňovaní tohto ustanovenia v danej veci týkajúcej sa rodičovských práv a povinností zohľadniť vplyv možného postúpenia tejto veci súdu iného členského štátu na právo na voľný pohyb iných dotknutých osôb než tohto dieťaťa, ani dôvod, prečo matka tohto dieťaťa využila toto právo pred začatím konania, okrem prípadov, keď tieto skutočnosti môžu mať nepriaznivý vplyv na situáciu daného dieťaťa.**

Podpisy